

ventus humilis, et ROBERTUS de ARBRISSEL clarissimus vir et Deo amantissimus, totaque sua humilis et devota congregatio debitæ obedientiæ reverentia et sanctorum munus orationum.

Quoniam sanctis desideriis, justisque petitionibus assensum præbere Christianæ perfectionis esse manifestum est, vestræ sublimitatis affusi genibus, sinceritatis vestræ clementiam humiliter ac devotissime deprecamur, ut quæ infra de pace et concordia, et dilectione quæ facta est inter nos, scilicet monasterium S. Sepulcri Sulliensis et sanctam Ecclesiam Fontis Ebraldi super quadam querela scripto adnotata videritis, eò divinæ auctoritatis pondere confirmetis, ut nulla præsentium vel futurorum inquietudine conventi nulli possint pravorum penitus hominum falsis adventionibus ullo modo ulterius fatigari. Inter cætera itaque quæ Galterius princeps Christianissimus fundator ecclesiæ Sulliensis S. Sepulcri, eidem soluta ac libera, ac jure perpetuo possidenda de propriis possessionibus ob remedium suæ animæ dederit, hoc quoque in charta quam ipse in persona propria ab archiepiscopo Turonensi impetravit fieri, ac sigillo proprio sigillari donasse repertus est, videlicet boscum de Bort ad extirpandum, ita ut monachi inde habeant medietatem, istud idem in prædicta charta habetur, quod quia obscure positum erat, dissensionem et discordiam inter nos quos magis injuriam pati, quam disceptare vel litigare oportuerat, generabat. Nam nos Sulliensis monachi prædictorum verborum occasione, quidquid in bosco de Bort (est enim ibi locus qui

A dicitur Fons Evraudus ædificatum vel constructum fuerat, sive in ecclesiis, sive in officinis, vel in aliis domibus, in omnibus denique exstirpationibus nemoris quas in terram arabilem discipuli Patris Roberti redegerant clamabamus. Quapropter nobis in unum convenientibus, scilicet abbate Sulliensis cum suis monachis et venerabili Roberto de Arbrissello cum quibusdam de discipulis suis, ac de ancillis Dei apud Salicum, præsentem ipso principe clarissimo Galterio de monte Sorello, quem fundatorem abbatiae superius diximus Sulliensis, nos Sulliensis tanti viri, tantique doctoris honore debito præsentiam venerantes, ejusque sanctis admonitionibus deferentes, maluimus aliquid de proprio relaxare, quam S. Spiritum in ipso, suaque gloriosissima congregatione irritare, talique conventionem, tali pacto, talique tenore prædictæ querelæ concordia, supradicto admittente Galterio de monte Sorello inter nos facta est, ut nos Sulliensis monachi nihil prorsus de omnibus quæ ad D. Robertum et ad suos pertinent, ulterius clamemus, etc.

Hæc autem charta facta est anno ab Incarnat. Dom. 1114, x Kal. Octobris, regnante Ludovico rege Francorum et Fulcone Andegavorum comite.

Ego Girardus Engolismensis episcopus et sanctæ Romanæ Ecclesiæ legatus hanc concordiam apostolicæ sedis auctoritate confirmo, et sigillo meo muniri feci, et propria manu subscripsi.

S. Radulfi Turonensis archiepiscopi.

S. Petri Pictaviensis episcopi.

APPENDIX

AD B. ROBERTUM DE ARBRISSELLO.

PETRI PICTAVIENSIS EPISCOPI

PRIVILEGIA PRO ORDINE ET CONGREGATIONE FONTIS EBRALDI.

I.

Charta confirmationis ordinis et congregationis Fontis Ebraldi a Petro Pictaviensi episcopo.
(Anno 1106.)

[COSNIER, *Exord. Font. Ebrald.* p. 144.]

Ego PETRUS, Pictaviensis episcopus, notum facio omnibus tam præsentibus quam futuris, quod in nostro tempore quidam vir apostolicus nomine Robertus de Herbressello, verbo divinæ prædicationis sagaciter invigilans, et tonitruo sanctæ exhortationis, plures tam viros quam mulieres a sæculari luxu revocans, in nostræ diocesi ecclesiam quam-

D dam in honore sanctæ Mariæ virginis fundavit, in loco qui Fons Ebraudi vocatur, quem locum Arimburgis uxor Widonis filii Osmundi et Rivaria filia ejus ad ædificandam prædictam ecclesiam sibi sederunt, adjicientes terram quatuor bobus excolendam in duobus temporibus; ipse vero in prædicta ecclesia plures congregavit mulieres, quas sanctimoniales constituit, ut ibi regulariter viverent, et mundanis voluptatibus abrenuntiantes soli Deo deservirent. Non multo vero post tempore, ego domnum Paschalem apostolicum adiens, ab eo impetravi ut ibi semper sanctimoniales essent, et apostolica auctoritate

firmavit. Ego quoque auctoritatem Paschalis papæ secutus, vice a Deo mihi concessa idem confirmo, ut nulli personæ liceat regulam sanctimonialium destruere, vel mutare, neque ipsas sanctimoniales inquietare, vel perturbare, neque de rebus quas juste possident, aliquid auferre, vel minuere, sed quidquid eis juste datum sive debitum, in perpetuum quiete possideant; et si quis aliquando contra privilegium apostolicum, et nostrum præceptum facere præsumpserit, perpetuo maledictionis gladio feriatur, et illius machinatio irrita deficiat. Hoc autem factum est ex consensu venerabilium fratrum nostrorum Pictaviensis matricis Ecclesiæ canonicorum, quod ut firmum permaneret, manu propria signavimus, et aliis signandum tradidimus.

Signum Petri episcopi.

S. Aimerici decani.

S. Vuillelmi archidiaconi.

S. Arvei archidiaconi.

S. Petri archidiaconi.

S. Willelmi magistri scholarum.

S. Reginaldi subd.

S. Rainerii capicerii.

S. Canonicorum.

Tradita Pictavis in capitulo anno ab Incarnatione Domini 1106, indictione xiv, epacta xiv, papa Paschali, Philippo rege Francorum, Petro episcopo Pictavorum, Willelmo duce Aquitanorum.

II.

Petri Pictaviensis episcopi charta confirmans omnes possessiones monasterii Fontis Ebraldi.

(Anno 1106.)

[COSNIER, *ubi supra*, p. 146.]

Ego PETRUS, Dei gratia Pictavorum episcopus, quieti sanctæ Ecclesiæ providens, et in ipsa pacem formare, et altercandi occasionem sopire desiderans, Ecclesiæ sanctæ Dei Genitricis de Fonte Evraudi, quam frater noster Robertus de Herbressello vir religiosus, verbo sanctæ prædicationis deditus, nostro tempore in nostra diocesi fundavit; domnus Paschalis apostolicus auctoritate sui privilegii munivit; ea quæ modo possidet, quæ pro suarum salute animarum subscripti homines sibi dederunt, quiete in perpetuum possidenda sine reclamazione alicujus, vel personæ, vel Ecclesiæ concedo et confirmo; scilicet terram in qua ipsa ecclesia fundata est, quam dederunt prædicto Roberto Aremburgis et Adelaidis filia ejus, a terra Berlai quæ supra fontem est, sicut via publica dividit, usque ad secundum molendinum; præterea tantum terræ quantum quatuor boves possunt excolere in duobus temporibus, et terram quam dederunt præfatæ ecclesiæ Hugo filius Gregorii, et Berlais de Monsteriolo, et uxores eorum et filii a terra Guidonis Osmundi filii usque ad boscum Milonis de Tuille, et usque ad closum S. Martini, usque ad terram Sanctæ Radegundis; et totum nemus usque ad ulmum de Maistre; insuper omnes consuetudines quas prædictæ ecclesiæ dedit Gauterius de monte Sorèlli, quascunque homines hujus loci

A facturi erant per totam terram de Logis; concessit et vigeriam, et alias consuetudines quas habebat Gauterius in illa terra, omnes pro amore Dei eidem ecclesiæ dedit, et quidquid homines ipsius Gauterii huic ecclesiæ dare voluerint (salvo suorum militum servitio), et quicunque dabit huic loco terram in silva Borni, dedit eidem ecclesiæ idem Gauterius secretariam suam, et vigeriam suam et omnes consuetudines suas. Hæc autem huic ecclesiæ data, auctoritate nostra confirmamus, ut in perpetuum quiete possideant; et si quis contra hæc machinari aliquid præsumpserit, anathematis gladio feriatur, et illius machinatio irrita deficiat. Hoc venerabilium canonicorum nostrorum consilio egimus.

† S. Petri Pictaviensis episcopi

B S. Petri archidiaconi.

S. Willelmi archidiaconi.

S. Raginaudi succentoris.

S. Willelmi magistri scholarum

S. Rainerii archipresbyteri

S. Willelmi Aleelmi.

S. Ularii.

S. Willelmi.

S. Joannis.

Data Pictavi in camera, anno ab Incarnatione Domini 1106, indictione xiv, epacta xiv, papa Paschali, Petro Pictaviensi episcopo, Philippo Francorum rege, Willelmo Aquitanorum duce.

III.

Ejusdem carta donationis de Rofaco.

(Anno 1109.)

[PAVILLON, *Vie de R. d'Arbrissel*, pr., p. 600.]

Ego PETRUS, Dei gratia Pictaviensis episcopus, notum facio omnibus tam futuris quam presentibus me dedisse sponsæ meæ sanctæ Pictaviensis Ecclesiæ, admonente dilectissimo fratre nostro Roberto de Erbressello, viro religioso, ecclesiam de Rofaco inter Laudunum et montem Sorèlli sitam, et ecclesiam de Senentio inter Englam et Calvintacum positam, ut eas amodo in perpetuum habeat et possideat, etc. Si tamen, quod absit! aliquis episcopus vel fratres Ecclesiæ nostræ ignorantia hujus nostri decreti, aut aliquo modo prædictas ecclesias alii ecclesiæ dare, aut alio modo transmutare voluerit, hoc quoque præcipio, constituo, ut eas habeat ecclesia quam supradictus Robertus in honore S. Dei Genitricis semperque virginis Mariæ in loco qui Fons Ebraldi vocatur Dei opitulante misericordia fundavit, etc.

Data Pictavi in synodo, xiii Kal. Julii, anno 1109

IV.

Concordia inter abbatem S. Pauli de Cormerico et D. Robertum de Arbrissello.

(Anno 1109.)

[PAVILLON, *ibid.*, p. 600.]

Ego PETRUS, Dei gratia Pictaviensis episcopus, Widonem abbatem Sancti Pauli de Cormerico, et monachos ejus aliquantulum discordantes, cum domno Roberto de Erbressello et sanctimoniales de Fonte

Ebraldi, studui pacificando disponere, et disponendo pacificare, etc. Huic ergo controversiæ finem imponere volens et paci utrique consulens, statui, concedente prædicto abbate, et utriusque ecclesiæ capitulo, ut deinceps ecclesia Fontis Ebraudi, quiete teneat, habeat et possideat totam decimam de omnibus pecoribus suis, et duas partes decimæ frugum terræ illius de Gaina, etc.

Data Pictavi in synodo, XIII Kal. Julii, anno Incarnationis Dominicæ 1109, indict. II.

V.

Ejusdem charta insignis de fundatione conventus Tucionensis.

(Anno 1112.)

[CÔSNIER, *Exord. Font. Ebr.*, pag. 221 et 222, ex chartul. Font. Eb., chart. 581.]

Ergo PETRUS, Dei gratia Pictavorum episcopus, universis catholicis notum fieri volo, et apicibus præsentis paginæ denuntio quam diligenti ratione ad honorem Dei, et sanctæ religionis observationem locus qui a vulgo Tucio nominatur nostro et canonicorum nostræ sedis communi assensu, atque consilio fuerit ædificatus. Locus namque Tucionensis olim vasta sylvarum solitudine desolatus, spinarum et veprium densitate confertus, diu inhabitabilis existit: in quo tamen vetustissima cujusdam ecclesiæ vestigia apparebant. Cum itaque vir quidam magnæ religionis et bonæ opinionis nomine Robertus de Arbrissello loca solitaria et divinis cultibus idonea vigilantia, cura diligenter inquireret, in quibus sanctimonialia feminas quas ad serviendum Deo viventi congregaverat, collocare valeret. Quidam vir illustis qui Fulcaudus Frenicardi vocabatur ad eam accessit, ipsumque obnixis precibus exoravit ut in supradicto loco ecclesiam ædificare dignaretur. Erat enim locus iste suæ possessionis, ejusque subditus potestati: verumtamen vir prædictus Robertus statim precibus Fulcaudi non acquievit; sed nec hunc, nec alium in nostro episcopatu locum, nisi nostro et clericorum virorum consilio se ædificaturum sive suscepturum asseruit. Prædictus igitur Fulcaudus ardenti desiderio locum Tucionensem domino Roberto et sanctimonialibus feminis quæ sub ejus disciplina in loco qui dicitur Fons Ebraudi Deo devotissime serviebant dare cupiens, ad nos accessit, rogans et obsecrans quatenus supradictum locum prænominato viro domino, scilicet Roberto concederemus, et ei ut ibidem ecclesiam ædificaret persuaderemus. His ita transactis cum præfatus ille Robertus nostris persuasionibus acquiescens in illo loco ad honorem Dei et sanctæ religionis observantiam ecclesiam et officinas ædificari jussisset; Nantolienses monachi locum prædictum domino Roberto calumniati sunt dicentes; quia vetus ecclesia cujus vestigia (ut supradictum est) ibi apparebant, de jure Nantoliensis monasterii fuerat; iniquitatis igitur

A super hac re diligenter monachorum rationibus, cum aliquam possessionem sive investituram de hac ecclesia se habuisse, nobis nullatenus possent ostendere, nec aliqua inde munimenta haberent, domnum Robertum ut ab incepto non desisteret monuimus. Ipse vero nostris nolens acquiescere monitis obstinato animo nobis respondit, se nihil amplius ibi facturum donec monachorum calumnia pacifice sedaretur. Nos ergo una cum clericis nostris et Fulcaudo Frenicardi ad Nantoliense monasterium accessimus, et de prædicta calumnia cum abbate et monachis ejusdem loci in communi eorum capitulo concordiam fecimus. Fulcaudus enim Frenicardi dedit pro hac concordia Nantoliensibus monachis quatuor annonæ sextarios in decima Sancti Medardi de Vertorio, qui eis annis singulis redderentur. Abbas igitur Nantoliensis nomine Gauterius in capitulo Nantoliensis ecclesiæ, nobis præsentibus, consilio et assensu monachorum suorum calumniam illam penitus absolvit, atque dimisit; et ecclesiam Tucionensis loci, ipsumque locum ex integro domino Roberto et prædictis sanctimonialibus et viris ecclesiæ subministrantibus quiete ac perpetuo possidendam concessit. His itaque Dei auctoritate pacificatis, Tucionensem locum cum ipsa veteri ecclesia, cujus ibidem, ut sæpe dictum est, vestigia eminebant Deo et S. Mariæ de Fonte Ebraldi et domino Roberto, et sæpe dictis sanctimonialibus, consilio virorum, clericorum dedimus, et ut quiete et inconcusse perpetuo possiderent concessimus. Concessimus quoque pari tenore, ut omnia quæ in nostro episcopatu collatione fidelium legitime acquirere possent, eis firma et illibata perpetuo permanerent. Statuimus etiam ut quicumque hanc nostram institutionem perturbare, aut inquietare præsumeret, vel contra eam temere venire tentaret, secundo tertiove commonitus, tandiu anathematis vinculo cogeretur, donec digne de perpetrata iniquitate satisfaceret. Ut autem hæc concordia atque concessio firma et illibata in perpetuum permaneat, eam scripto tradere curavimus, et propria subscriptione firmavimus, nostroque sigillo munire præcipimus. Huic autem prædictæ concordie atque concessionis ad fuerunt: Willelmus Radulphi magister scholarum Pictaviensis Ecclesiæ, Petrus de Sancto Saturnino ejusdem Ecclesiæ canonicus, Ademarum Nantoliensis ecclesiæ prior, Petrus Fulcherii, Umbertus de Vestolio, Aimericus Candidus, Arnaudus, Arrius, et multi alii Nantolienses monachi; Fulcaudus Frenicardi, Ademarum frater ejus, Aimericus de Pindræ, et multi alii tam clerici quam laici.

Facta est autem hæc concordia atque concessio in capitulo Nantoliensi, anno ab Incarnatione Domini 1112, indict. v. regnante Ludovico Francorum rege.